

VAI TRÒ CỦA HIỆP HỘI NGÂN HÀNG TRONG ĐIỀU HÀNH, THỰC THI CHÍNH SÁCH TIỀN TỆ

TS. NGUYỄN THỊ KIM THANH - Nguyên Viện trưởng Viện chiến lược Ngân hàng

Trước bối cảnh hội nhập kinh tế ngày càng sâu rộng và thị trường tài chính ngày càng diễn biến phức tạp, vai trò của Hiệp hội Ngân hàng càng phải được đẩy mạnh và phát huy góp phần tích cực vào việc nâng cao hiệu quả điều hành chính sách tiền tệ của Ngân hàng Nhà nước.

Tầm quan trọng của Hiệp hội Ngân hàng trong điều hành chính sách tiền tệ

Sự ra đời của Hiệp hội Ngân hàng (HHNH) xuất phát từ yêu cầu thực tế của quá trình phát triển hệ thống ngân hàng. HHNH là làm cầu nối giữa các hội viên với cơ quan quản lý nhà nước; đồng thời, hỗ trợ tháo gỡ những vướng mắc về cơ chế chính sách, sao cho các cơ chế chính sách của các cơ quan quản lý đi vào cuộc sống, phát huy được tính hiệu quả của nó.

Vai trò của HHNH trong điều hành và thực thi chính sách tiền tệ của Ngân hàng Nhà nước (NHNN) được thể hiện ở các phương diện sau:

Về phương diện lý thuyết:

Theo lý thuyết, chính sách tiền tệ được xem là công cụ quản lý kinh tế vĩ mô do Ngân hàng Trung ương (NHTW) thực hiện. Bằng cách NHTW tác động đến cung ứng tiền làm thay đổi cung ứng tiền để tác động đến lãi suất, từ đó ảnh hưởng đến chi tiêu của các khu vực nền kinh tế, cuối cùng chính sách tiền tệ có tác động quan trọng đến GDP thực, GDP tiềm năng và lạm phát.

Tuy nhiên, sự phát triển của thị trường tài chính ngày càng trở nên phức tạp, vai trò của chính sách tiền tệ không chỉ dừng lại ở kiểm soát lạm phát và hỗ trợ tăng trưởng kinh tế, mà nó còn có vai trò quan trọng trong ổn định, đảm bảo an toàn hệ thống ngân hàng. Do vậy, khi muốn tăng trưởng kinh tế chống suy thoái, NHTW có thể tăng cung tiền nhằm hạ lãi suất để thúc đẩy hoạt động kinh tế. Ngược lại, khi muốn hạn chế tăng trưởng kinh tế, giảm lạm phát NHTW đã tác động giảm cung tiền làm tăng lãi suất, giảm đầu tư.

Vấn đề cần hiểu rõ hơn là NHTW không thể đơn phương làm thay đổi tổng cầu và lạm phát của nền kinh tế khi thay đổi cung tiền và lãi suất, bởi cung tiền và lãi suất của NHTW không trực tiếp tác động đến tổng cầu và lạm phát. Tổng cầu và lạm phát chỉ thay đổi khi có sự thay đổi trong hành vi tiêu dùng. Các ngân hàng thương mại (NHTM) có vai trò quan trọng trong việc làm thay đổi hành vi tiêu dùng khi NHTW thay đổi cung tiền, lãi suất và tỷ giá.

Thông thường những tín hiệu chính sách từ NHTW sẽ có tác động đến hành vi của các NHTM. Hay nói một cách ngắn gọn, NHTM là khâu quan trọng trong việc chuyển tải chính sách tiền tệ của NHTW đến hành vi của người tiêu dùng. Với một hệ thống các định chế tài chính kém vững mạnh, kỷ luật thị trường chưa nghiêm thì vai trò của Hiệp hội lại càng quan trọng giúp nâng cao hiệu quả chính sách của NHTW ở những phương diện sau:

Thứ nhất, khi NHTW đưa ra tín hiệu chính sách tiền tệ không phù hợp với diễn biến thị trường có thể làm ảnh hưởng đến lợi nhuận và sự phát triển của các NHTM thành viên, khiến các thành viên thị trường phản ứng chậm chạp, hoặc không phản ứng trước những tín hiệu chính sách của NHTW, thì Hiệp hội cần có những đề xuất, kiến nghị kịp thời với NHTW để điều chỉnh chính sách cho phù hợp.

Thứ hai, tín hiệu chính sách tiền tệ của NHTW là đúng và cần thiết để đảm bảo thực hiện mục tiêu, song các NHTM vẫn phản ứng chậm vì chạy theo lợi nhuận, không vì lợi ích chung, nên đã

không tuân thủ các chính sách của NHTW. Lúc này Hiệp hội phải thể hiện vai trò kết nối của mình với các tổ chức hội viên và đề xuất các giải pháp với NHTW để có biện pháp thắt chặt kỷ cương thị trường.

Thứ ba, khi các định chế tài chính, nhất là các NHTM hoạt động kém hiệu quả, từ chất lượng dịch vụ đến hiệu quả đầu tư thì vai trò chuyển tải chính sách tiền tệ đến hành vi tiêu dùng cũng bị hạn chế, chẳng hạn do chất lượng dịch vụ kém, người dân không sử dụng dịch vụ ngân hàng trong các giao dịch thanh toán mà chỉ dùng tiền mặt, thì việc điều tiết tiền tệ của NHTW sẽ gặp khó khăn, điều này sẽ làm giảm tính hiệu quả của chính sách tiền tệ... Vì vậy, để góp phần nâng cao hiệu quả thực thi chính sách tiền tệ, việc hỗ trợ cho các ngân hàng thành viên trong Hiệp hội hoạt động lành mạnh có ý nghĩa rất quan trọng.

Thứ tư, thị trường thường có sự thay đổi, để đảm bảo cho các NHTM thành viên hoạt động có hiệu quả, không bị cản trở bởi các quyết sách tiền tệ hiện hữu, HHNH phải chủ động có tiếng nói với NHTW về sự thay đổi các biện pháp chính sách tiền tệ hiện hành cho phù hợp với tình hình mới. Tuy nhiên, đó chỉ là mong muốn của NHTW, thực tế có diễn ra như vậy hay không còn phụ thuộc vào những yếu tố sau: Chính sách đó có phù hợp với thị trường hay không? Tính tuân thủ kỷ luật thị trường của các NHTM ra sao? Vai trò của HHNH được thể hiện như thế nào?

Về phương diện thực tiễn:

Thực tế, trong thời gian qua, HHNH đã phát huy được vai trò cầu nối của mình, kịp thời phản ánh khó khăn vướng mắc của các tổ chức hội viên liên quan đến hoạt động cho vay, lãi suất, xử lý nợ xấu, xử lý tài sản bảo đảm, các vấn đề liên quan đến hợp đồng vay tài sản... góp phần quan trọng vào hỗ trợ công tác điều hành thực thi chính sách tiền tệ. Không chỉ vậy, HHNH còn rất nỗ lực hỗ trợ NHNN thực hiện có hiệu quả chủ trương mở rộng thanh toán không dùng tiền mặt; hỗ trợ hội viên phát triển nghiệp vụ kinh doanh thẻ bằng việc kịp thời tháo gỡ vướng mắc về cơ chế chính sách trong hoạt động thẻ của các NHTM; thường xuyên tổ chức gặp gỡ trao đổi và kêu gọi các tổ chức thẻ quốc tế tăng cường nguồn lực đầu tư giúp Việt Nam phát triển thị trường thẻ; tạo diễn đàn trao đổi thông tin, kinh nghiệm, tăng cường đào tạo kỹ năng, kiến thức cho các tổ chức hội viên về lĩnh vực thẻ.

Ngoài ra, HHNH còn đóng vai trò rất quan

trọng trong việc ngăn ngừa các hiện tượng cạnh tranh không lành mạnh, có thể dẫn đến sự đổ vỡ hệ thống. Trong giai đoạn 2008- 2009, các NHTM đã cạnh tranh chiếm lĩnh thị trường bằng cách đua nhau nâng lãi suất cho vay, HHNH đã tổ chức nhiều cuộc họp với các tổ chức hội viên để cùng nhau thống nhất mức lãi suất huy động để tránh cạnh tranh lãi suất và khuyến cáo các tổ chức hội viên về hành vi cạnh tranh thiêu lành mạnh nay sẽ là nguy cơ đổ vỡ.

Tuy nhiên, ở một chừng mực nào đó hoạt động của HHNH vẫn còn chưa phát huy hết vai trò cầu nối của mình, để hỗ trợ tích cực hơn nữa trong việc nâng cao hiệu quả thực thi chính sách tiền tệ của NHNN, nguyên nhân chủ yếu là do:

Một là, nội dung hoạt động của HHNH còn bó hẹp, mới chỉ tập trung vào việc tham gia góp ý, hoàn thiện các cơ chế chính sách liên quan đến các mảng hoạt động chính của các tổ chức tín dụng như lãi suất, tín dụng, thanh toán, tỷ giá, quản trị rủi ro... Việc đề xuất các vấn đề mới, nhất là những vấn đề ảnh hưởng đến hiệu quả của chính sách tiền tệ, chẳng hạn như những vấn đề mang tính dự báo rất có ý nghĩa với hiệu quả của chính sách tiền tệ; hay những vấn đề tác động đến hành vi thị trường khi có những thay đổi về trạng thái chính sách tiền tệ...

Hai là, sự kết nối giữa các thành viên trong Hiệp hội còn có những hạn chế nhất định, đôi khi chưa tạo được sự đồng thuận; thiếu những thành viên mang tính cốt lõi, có năng lực tài chính, chính độ chuyên môn sâu, có ảnh hưởng mang tính lan tỏa để hỗ trợ đắc lực cho các hội viên và có tiếng nói mạnh mẽ đối với các cơ quan quản lý trong việc tham mưu cơ chế chính sách.

Ba là, Hiệp hội còn thiếu những cán bộ, chuyên gia có trình độ chuyên môn sâu. Do vậy, số lượng các ý kiến tham gia, đề xuất với các cơ quan quản lý còn hạn chế.

Giải pháp phát huy hơn nữa vai trò của Hiệp hội Ngân hàng

Trước bối cảnh hội nhập kinh tế ngày càng sâu rộng và diễn biến thị trường tài chính ngày càng phức tạp, thì vai trò của HHNH cần được phát huy hơn nữa, nhằm góp phần hỗ trợ tích cực và hiệu quả cho công tác điều hành chính sách tiền tệ của NHNN. Do vậy, vấn đề đặt ra đối với HHNH trong thời gian tới đó là:

- Hỗ trợ tích cực để các tổ chức hội viên nhận thức và phản ứng nhanh, đúng định hướng chính sách tiền tệ của NHNN;

- Cần có tiếng nói mạnh hơn trong việc chủ động đề xuất những thay đổi chính sách tiền tệ của NHNN cho phù hợp với diễn biến thị trường và lợi ích của các tổ chức hội viên;

- Củng cố, duy trì và phát triển lòng tin của thị trường với hệ thống ngân hàng. Đây là yếu tố quan trọng để các kênh truyền tải chính sách tiền tệ được thông suốt, đảm bảo cho hành vi thị trường phản ứng phù hợp với các định hướng chính sách tiền tệ của NHNN.

Theo đó, giải pháp giải quyết những vấn đề trên cụ thể như sau:

Thứ nhất, tiếp tục hoàn thiện mô hình tổ chức của HHHN theo hướng nâng cao hơn nữa vị thế của mình như một tổ chức đại diện uy tín của ngành Ngân hàng, có tiếng nói ảnh hưởng tới các cơ quan quản lý và các tổ chức hội viên.

Trong cơ cấu tổ chức HHHN cần xác định rõ những hội viên có vai trò nòng cốt. Các hội viên này cần có trách nhiệm thúc đẩy vai trò đóng góp của HHHN. Bên cạnh đó, để mở rộng phạm vi và nội dung hoạt động của HHHN cần thành lập một số ban/hoặc câu lạc bộ như:

- Một ban hoặc câu lạc bộ về giao dịch liên ngân hàng, trong đó bao gồm một bộ phận phân tích, dự báo thị trường tiền tệ;

- Một ban hỗ trợ khả năng tiếp cận dịch vụ ngân hàng của công dân;

- Thành lập hội đồng tư vấn chính sách của hiệp hội, bao gồm các chuyên gia có uy tín tuyển chọn từ các tổ chức hội viên, các chuyên gia ngoài ngành, các nhà khoa học hiểu biết sâu sắc lĩnh vực tài chính ngân hàng.

Thứ hai, mở rộng thêm một số lĩnh vực hoạt động của HHHN để thúc đẩy thị trường tiền tệ phát triển và tăng khả năng dự báo, tăng khả năng tiếp cận dịch vụ ngân hàng. Cụ thể:

- Hỗ trợ các tổ chức hội viên nâng cao khả năng tự quản, thực hiện nghiêm túc quy định về hoạt động trên thị trường liên ngân hàng, hạn chế các hành vi vi phạm kỷ luật thị trường, làm cầu nối hỗ trợ thanh khoản cho các tổ chức hội viên trước khi các tổ chức hội viên tiếp cận vốn của NHNN. Việc hỗ trợ này được thực hiện thông qua ban/hoặc câu lạc bộ giao dịch liên ngân hàng;

- Hỗ trợ quá trình hình thành lãi suất, tỷ giá trên thị trường liên ngân hàng. Để thực hiện được nội dung này, HHHN cần có một bộ phận phân tích dự báo diễn biến thị trường tiền tệ trong nước và quốc tế, thường xuyên tiến hành các cuộc khảo sát, đánh giá, đo lường lòng tin của thị trường đối với hoạt động ngân hàng, qua đó góp phần làm

cho kênh truyền tải chính sách tiền tệ được thông suốt hơn;

- Thiết lập hệ thống thông tin kết nối giữa các thành viên, trung tâm nghiên cứu trong và ngoài Ngành để hỗ trợ thông tin cho các tổ chức hội viên;

- Hỗ trợ khả năng tiếp cận dịch vụ tài chính ngân hàng cho cộng đồng. Thực hiện sự hỗ trợ này sẽ do Ban tiếp cận dịch vụ tài chính ngân hàng đảm nhiệm. Ban này có nhiệm vụ xây dựng chương trình và phối hợp với các cơ quan chức năng liên quan triển khai chương trình giáo dục kiến thức về tài chính cho cộng đồng; nghiên cứu về người tiêu dùng và hành vi thị trường; thiết lập bộ phận hỗ trợ thông tin và tư vấn tài chính miễn phí cho người dân. Một khi kiến thức tài chính được người dân hiểu biết thì sẽ phản ứng nhanh với các cơ chế chính sách của NHNN, hiệu quả chính sách tiền tệ sẽ được nâng lên.

Thứ ba, nâng cao nghiệp vụ của HHHN để đảm bảo các tham vấn đối với các cơ quan quản lý nhà nước có chất lượng, từ đó sẽ được đánh giá cao và lắng nghe hơn:

- Thành lập hội đồng tư vấn, đồng thời có chính sách thu hút nhân tài; tuyển dụng những chuyên gia có sự hiểu biết sâu sắc trong lĩnh vực chính sách tiền tệ, những cán bộ có năng lực phân tích dự báo thị trường tiền tệ, tín dụng.

- Thường xuyên tổ chức các buổi tọa đàm, hoặc tạo các diễn đàn trao đổi, chia sẻ những quan điểm nhận định về thị trường giữa các tổ chức hội viên, các chuyên gia đầu Ngành và các tổ chức tài chính quốc tế.

Thứ tư, đẩy mạnh hơn công tác truyền thông, phát hành các báo cáo phân tích thị trường, Ngành; đưa ra các quan điểm riêng của HHHN về các vấn đề tiền tệ, tín dụng ngân hàng và các tín hiệu chính sách của cơ quan quản lý, vừa có tính tuyên truyền, vừa có tính phản biện.

Thứ năm, tiếp tục củng cố và phát triển hội thể Việt Nam để thực sự phát huy được vai trò tạo ra sự liên kết chặt chẽ giữa các NHTM, chấm dứt tình trạng cạnh tranh không lành mạnh về phí, góp phần giảm tỷ trọng thanh toán bằng tiền mặt trong dân cư.

Tài liệu tham khảo:

1. Tài liệu tọa đàm "Vai trò cầu nối của HHHN Việt Nam trong thực thi chính sách tiền tệ của NHNN và hỗ trợ hoạt động của các NHTM Việt Nam", HHHN, ngày 6/10/2015;
2. Luận án tiến sĩ "Cơ chế truyền tải chính sách tiền tệ trong điều kiện hội nhập kinh tế quốc tế", năm 2008 của Nguyễn Thị Kim Thanh.